



"Бруталност се учи": ауторски текст заменице Заштитника грађана проф. др Зорице Мршевић у дневном листу Данас

"Бруталност се учи": ауторски текст заменице Заштитника грађана проф. др Зорице Мршевић у дневном листу Данас  

петак, 16. јул 2010. 00:00

Податак да у Србији сваке године више десетина жена изгуби живот после вишегодишњег, тачније вишедеценијског трпљења породичног насиља, указује на то да благовремена и адекватна интервенција институција изостаје. У потрази за успешним моделима институционалне сарадње у случајевима породичног насиља, а имајући у виду и да спречавање породичног насиља осим заштите непосредних жртава, има и тај шире позитиван, дуготрајан ефекат смањивања општег насиља у друштву, потребно је упознати се са праксом зрењанинског Основног јавног тужилаштва.

Потреба за успостављањем чвршће сарадње између тужилаштва и полиције у том граду јавила се након што је ОЈТ интервенисало уочивши праксу да се у случајевима насиља у породици са свим обележјима кривичног дела углавном покрећу прекршајни поступци уместо кривичних. Почело је са договором полиције и ОЈТ-а да полиција одмах након интервенисања у случајевима породичног насиља обавештава тужилаштво, најчешће телефоном, и то свих 24 часа. По пријему пријаве од стране полиције, тужилаштво доноси одлуку да ли да подигне оптужни акт. Истовремено од Центра за социјални рад тражи писмени извештај о ситуацији у тој породици који је обавезан да изађе на терен и непосредно се упозна са појединостима. Ти подаци се после користе у доказном поступку тако да суд има „чисту“ ситуацију базирану на извештају стручњака из ЦЗС-а, уместо да у поступку има само реч једне стране насупрот речи друге стране, често застрашене претњама или заваране лажним обећањима „никад више“ типа.

После почетне размене информација као логични следећи корак ОЈТ је иницирало редовно недељно одржавање координационих састанака који се држе у ОЈТ-у, а на којима учествују и представници полиције, ЦЗС-а, Дома здравља, судије за прекршаје. Циљ је да размене податке о сваком појединачном случају породичног насиља који су пријављени током протекле недеље и донесу одлуке какве мере ће свака од поменутих институција предузети.

Пошто је заштита од породичног насиља бржа и ефикаснија према Породичном закону због могућности изрицања мера заштите од насиља у породици, којом се привремено забрањује или ограничава одржавање личних односа са другим чланом породице, поред кривичних поступака које води према учиниоцима кривичног дела, ОЈТ је током 2008. године подигао 18 тужби за изрицање једне од тих мера, а током 2009. године 21 тужбу. У свим тим поступцима је успео у спору, односно од стране суда су усвојени тужбени захтеви јавног тужиоца. И то поступање ОЈТ-а изван кривичног поступка постало је такође редовни део модела адекватне институционалне реакције на породично насиље у Зрењанину.

У припреми је Протокол о институционалној сарадњи којим се дефинише поступање јавног тужиоца, полиције, Центра за социјални рад, Дома здравља и јединице локалне самоуправе у Зрењанину. Циљ тог документа је ефикасно

откривање случајева породичног насиља, покретање поступака за изрицање мера заштите од насиља у породици, санкционисање учиниоца насиља, заустављање насиља и очување безбедности жртве као и хитност у поступању у складу са степеном угрожености. Све ове мере које предузима ОЈТ допринеле су повећаном броју откривених случајева породичног насиља. То је, наравно, не зато што тог насиља има више већ што се учесталије институционално процесуира и самим тим региструје.

Важно је напоменути да сви ови поступци нису били, а нису ни сада, обавезни по закону, већ само могући, пошто законски нису ни забрањени. То је онај простор у коме су дошле до изражаја иницијативе одговорних који су креирали, применили и развијају успешан модел институционалне сарадње не чекајући увек на нови закон, његово тумачење и судску праксу да би почели да поступају у ситуацијама у којима већ и елементарна људскост захтева реаговање. Они су пошли од тога да породично насиље мора да се сузбија од самог почетка, пре него што ескалира до трагичних последица, као и да постојећи законски и институционални механизми заиста омогућавају много ефикасније сузбијање и санкционисање породичног насиља него што се у пракси многих средина најчешће дешава.

Због тога је могуће препоручити примену модела и сугерисати сачињавање протокола у свим оним срединама у којима је уочен висок проценат извршеног насиља у породици који се неретко завршава смртним исходом, а који је могао бити спречен благовременим уочавањем и реаговањем свих релевантних институција, а пре свега полиције, центара за социјални рад и јавних тужилаштава.

Толерисање или чак игнорисање породичног насиља услед одсуства адекватне и благовремене институционалне реакције, води до повећања броја оних који учествују у насилним чиновима, било као његови извршиоци, било као жртве. Порастом броја људи навикнутих на свакодневно насиље расте „брутализација друштва“. Због тога напори да се смањи ниво насиља које се дешава на улицама, спортским дворанама, школским двориштима или испред њих, треба да се примене много пре његовог избијања. Да би били ефикасни, они морају заправо да почну много раније, сузбијањем насиља већ у породици, јер је то место где будући насилници „уче“ модел понашања по коме је насиље „дозвољен“ вид испољавања емоција, уобичајен вид пражњења стреса, одраз „нормалне“ мушкости, „дозвољен и прихватљив“ начин решавања конфликта на свим нивоима.

==